

USE OF MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE TEACHING PROCESS

Erkinova Nodira Mamurjon qizi¹

Andijan State University

KEYWORDS

modern technology,
innovation, pedagogical
technology,
interactive methods,
methods of division

ABSTRACT

This article provides information on the use of modern pedagogical technologies in primary school mother tongue lessons, a number of methods of modern technology, the importance of modern technologies in the teaching process. There are also a number of controversial views on the use of these methods in practice.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.6630097

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Student of the Faculty of Philology, Andijan State University, Andijan, UZB (nodiraerkinova659@gmail.com)

O'QITISH JARAYONIDA ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

KALIT SO'ZLAR:

zamonaviy texnologiya,
innovatsiya,
pedagogik texnologiya,
interfaol metodlar,
bo'linish metodlari

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf ona tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, zamonaviy texnologiyaning bir qancha usullari, zamonaviy texnologiyalarning dars jarayonidagi ahamiyati haqida ma'lumotlar berilgan. Shuningdek, ish faoliyatida mazkur uslublarni qo'llash borasidagi bir qancha munozarali qarashlar bayon etilgan.

Ta'limda asosiy maqsad bolalarga bilim berishgina emas, balki bilim olish yo'llarini o'rgatish, ularni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish demakdir. Ta'limni texnologiyalashtirishning asosini, ta'lim jarayonini, uning samaradorligini oshirish va ta'lim oluvchilarni, berilgan sharoitlarda va belgilangan vaqt ichida loyihalashtirilayotgan o'quv natijalariga erishishlarini kafolatlash maqsadida to'liq boshqarish g'oyasi tashkil etadi. Buning uchun har bir til va adabiyot o'qituvchisi o'z ixtisosligini puxta bilishi, ilg'or pedagogik texnologiya hamda zamonaviy o'quv texnik vositalaridan yaxshi xabardor bo'lishi lozim. Shundagina ta'lim samarasi ham, o'qitish darajasi ham yuqori bo'ladi. Ona tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning quyidagi usullaridan keng foydalanish mumkin:

1. Musobaqa darslari. Musobaqa darslarida o'quvchilarda faollik, topqirlik, zukkolik fazilatlarini shakllantiradi, ularni mustaqil ijodiy mushohada yuritishga odatlantiradi, zarur va foydali ko'nikmalarni hosil qilishga yordam beradi.

2. Bahs-munozara darslari. Musobaqa darslarida yechib ulgurilmagan, biror to'xtamga kelinmagan masalalarni oydinlashtirish, to'g'ri, aniq va muxtasar xulosalar chiqarish bilan farqlanadi. Bahs-munozara o'quvchilardan xushyorlikni talab etadi, mustaqil va jadal fikrlashga, hozirjavoblikka, aytilgan fikrning to'g'ri yoki noto'g'riligi haqida o'ylashga va o'z fikrini mantiqli va izchil isbotlashga o'rgatadi. O'zaro tortishuv va bahs oqibatida eng to'g'ri va ma'qul yechimga kelinadi. O'quvchi bahs-munozara orqali qarshi tomonning ishonarli dalillarini tinglaydi, o'z "MEN" inini anglab yetadi, o'z dunyoqarashi, ilmiy-ijodiy tafakkuri ko'lami, haq yoki nohaq ekanligi to'g'risida o'zi mustaqil xulosa chiqaradi. O'z fikrini himoya qilishi uchun turli usul va vositalarni ishga solish, ijodiy fikrlash, til imkoniyatlaridan unumli foydalanishga o'rganadi. Interfaol darslarni o'tishning esa quyidagi usullarini misol tariqasida keltirish mumkin: aqliy hujum, juftliklarda ishlash, kichik guruhlarda ishlash, rolli o'yinlar, muammolar va yechimlar daraxti, munozara, ishchan bolarilar. Tugallanmagan gaplar va boshqalar.

Interfaol metodlarni qo'llashda o'quvchilarni guruhlarga bo'lish muhimdir. Shu tufayli guruhlarga bo'linish usullaridan quyidagilarni amalga oshirish mumkin: maqsadli, tasodifiy. O'quvchilar shu tariqa guruhlarga ajratilgach ona tili ta'limida qo'llash mumkin bo'lgan quyidagi metodlar asosida ish olib borish mumkin. Quyida mana shunday

metodlardan bir qanchasini tavsiya etish mumkin:

1."Ishchan bolarilar" metodi. Mazkur metoddan ixtiyoriy matn ustida ishlashda foydalanish mumkin. Mazkur metod quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi.

1.Qatnashchilar guruhlariga bo'linadilar.

2.Har bir guruhda bittadan ishchan bolari tanlanadi.

3.Guruhlariga topshiriqlar berildi.

4.Guruhlar ishlayotganda ishchan bolarilar boshqa guruhlariga borib, bol, ya'ni boshqa guruh topshiriqlari javobini eshitib, o'rganib keladilar va o'z guruhlariga ma'lumot bollarini yetkazadilar.

5.O'qituvchi barcha guruh mavzulari bo'yicha savol tashlaydi.

6.Guruh javobiga qarab ishchan bolari baholanadi, guruh rag'bat kartochkasi bilan rag'batlantiriladi.

2."Kim ko'proq" metodi. Bu o'yin mashq texnologiyasida o'quvchilar 2 yoki 3 guruhga bo'linadilar. Har bir guruhga bir yoki ikki asosli 5 tadan yoki 10 tadan so'z (bu so'zlarning bosh harfi o'zgarsa boshqa ma'no beruvchi so'z hosil bo'lishi kerak) o'ylab topish taklif etiladi. Eng birinchi bo'lib shartni to'g'ri bajargan guruh yoki o'quvchi baholanadi.

3."Mohir suhandon" metodi. O'quvchilar 3 yoki 4 guruhga bo'linadilar. Oldindan tayyorlangan mavzular nomi yozilgan kartochkalarni tanlab oladilar. Guruhlarga mavzuga oid eng ma'noli va ko'p so'z topish topshiriladi. Topilgan so'zlar ishtirokida kichkina monolog yoki matn tuzish vazifasi beriladi. Matn mazmuniga qarab baholanadi.

4."Zig-zag" metodi. Sinf o'quvchilari 4-7 guruhga bo'linadilar va guruhlar nomlanadi. Guruhlarda yangi mavzu mohiyatini yorituvchi matn qismlarga ajratiladi va ajratilgan qismlar mazmuni bilan tanishib chiqish vazifasi guruhlariga topshiriladi. O'quvchilar matnlarni diqqat bilan o'rganadilar va gapirib beradilar. Vaqtni tejash maqsadida guruh a'zolari orasidan liderlar belgilanadi va qayd etilgan vazifa ular tomonidan bajariladi. Liderlarning fikrlari guruh a'zolari tomonidan to'ldirilishi mumkin. Barcha guruhlarining o'quvchilari o'zlariga topshirilgan matn mazmunini xususida so'zlab berganlaridan so'ng, matnlar guruhlararo almashtirilib, avvalgi faoliyat takrorlanadi. Guruhlarga bir necha matnlar taqdim etiladi. Shu tarzda barcha matnlar mazmuni guruhlar tomonidan o'rganib guruhlar tomonidan o'rganib chiqilgach o'quvchilar o'tilgan mavzu bo'yicha asosiy tushunchalarni ajratadilar, ularning o'zaro mantiqiy bog'liqligini aniqlaydilar, yuzaga kelgan g'oyalar asosida mavzuga oid sxema ishlab chiqiladi. So'ngra o'zlashtirilgan bilimlar asosida o'quvchilarning o'zlariga shunday sxemalarni ishlab chiqish vazifasi topshiriladi.

5.FSMU texnologiyasi.

(F) – Fikringizni bayon eting.

(S) – Fikringiz bayoniga biror sabab ko'rsating.

(M) – Ko'rsatilgan sababni tushuntiruvchi misol keltiring.

(U) – Fikringizni umumlashtiring.

Ushbu texnologiya talabalarni o'z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlash va o'z

fikrini boshqalarga o'tkazishga, ochiq holda bahslashishga, egallangan bilimlarni tahlil qilishga, qay darajada egallaganliklarini baholashga hamda bahslashish madaniyatiga o'rgatadi. Ko'rsatib o'tilgan texnologiya va metodlardan tashqari test metodi ham darslarni yaxshi o'zlashtirishga yordam beradi. Test uni bajaradigan o'quvchi uchun tushunarli bo'lishi, unda bolaning bilimi, tayyorgarlik darajasi, real bilish imkoniyati hisobga olinishi zarur.

Ona tili ta'limi jarayonida darslikdan tashqari qo'shimcha vositalar: maxsus yaltiroq plyonkalarda tayyorlangan chizmalar (transportlar), o'quv filmlari va diafilmlar, ovozni yozib olish vositalari, slayd – jadvallar, portret, peyzaj, ma'rifiy matnlar, rasmlar albom, teleko'rsatuvlar kabilardan ham foydalaniladi. Bugunning dolzarb muammolaridan biri ta'lim tizimi sifatini yaxshilash va o'quvchilarga sifatli ta'lim berishdan iboratdir. Bugungi kunda AKTlardan foydalangan holda dars o'tish har bir pedagogning oldiga qo'yilgan yetakchi talablardan biriga aylanib qoldi. O'qituvchining AKTni yaxshi bilishi, darslarida ulardan unumli foydalana bilishi ta'lim sifatini yanada yuqori samaralarga erishishiga kafolat beradi. Ona tili ta'limida kompyuterlardan foydalanish o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishlarini orttiradi, dars sifatini va samaradorligini oshiradi, o'qituvchining vaqtini tejaydi. O'quvchining mustaqil bilim egallashiga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi. Ta'limda qanday usul va metodlardan foydalanmaylik, bizning asosiy maqsadimiz o'quvchiga davlat ta'lim standartlarida belgilangan bilim, ko'nikma va malakalarni to'laligicha singdirishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ibragimov X., Abdullayeva SH. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent. 2008. 260-bet.
2. G'ulomov A., Qodirov M va boshqalar. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent. 2012. 124-bet.
3. Roziqov O., Mahmudov M va boshqalar. Ona tili didaktikasi. – Toshkent.: Yangi asr avlodi. 313-bet.
4. Musurmanova A., Ibragimov X va boshqalar. Umumiy pedagogika. 1-qism. O'quv qo'llanma. – Toshkent. 2020. 371-bet.
5. Тошбоева Р. С. Практические аспекты эколого-правового воспитания в общеобразовательных школах //Теоретические аспекты юриспруденции и вопросы правоприменения. – 2019. – С. 66-69.
6. Toshboeva R. S. Environmental Information and Management of Ensuring Access to it (On the Example of Uzbekistan). – 2022.
7. J.A.Axunov. (2022). ANALYSIS OF YOUNG PEDESTRIAN SPEED. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(04), 193–195. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/ETGJR>